

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΚΟΣ ΘΟΥΡΙΟΣ

Ἐν τῇ ἀξιολόγῃ Ἑστία (Τόμ. Δ'. σελ. 629) ἀνεδημοσιεύθη ἄξια ἀναγνώσεως μελέτη τοῦ παρ' ἡμῖν γνωστοῦ λογίου κ. Ν. Γ. Πολίτου, περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Μασσαλιωτικοῦ θουρίου. Εὐρόντες δὲ κατ' αὐτὰς ἀνέκδοτον Μασσαλιωτικὸν θούριον, ἀνδρὸς θέντα τὸ 1797 ὑπὸ Ἀντωνίου Μαρτελάου, ἀνδρὸς λογίου καὶ φιλελευθέρου, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτὸν ἀμέσως, μετὰ τινων παρατηρήσεων, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προσθήκη τῇ ἐν λόγῳ τοῦ κ. Πολίτου μελέτῃ.

Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι ὁ αἰοιδίμος Γ. Τερτσέτης¹ καὶ μετὰ τούτου ὁ ἱστοριογράφος Π. Χιώτης² γράφουσιν ὅτι ὁ Μαρτελάος ἐποίησε *Παιᾶνα*, εἰς ὃν λέγει:

"Ὅθεν εἴσθε τῶν Ἑλλήνων
Κόκκαλα ἐσκορπισμένα
Στὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγός μου
Τώρα λάβετε πνοήν.

ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἱστορήσαμεν³. Τὸ ποιημάτιον τοῦτο τοῦ Μαρτελάου ἦτο ἀνέκδοτον καὶ ἡμεῖς τὸ πρῶτον⁴ τὸ ἐδημοσιεύσαμεν, δαπάναις τοῦ φιλοτίμου ἐκδότου κ. Ραφτάνη. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος εἶνε ὅμως οὕτω πως;

"Ὅθεν εἴσθε τῶν Ἑλλήνων
Παλαιὰ ἀνδρειωμένα
Κόκκαλα ἐσκορπισμένα
Λάβετε τώρα πνοήν.
Σταῖς φωναῖς τῆς σάλπιγγός μου
Ἄχ τὸ μῆμα ἀνασταθῆτε
Καὶ τὸ Γένος σας νὰ ἰδῆτε.
Εἰς τὴν πρώτην τοῦ τιμῆ.

Τὰ δύο ταῦτα ὠραῖα τοῦ Μαρτελάου τετράστιχα εἶνε σχεδὸν ἀντιγεγραμμένα ἐκ τῶν τοῦ θουρίου τοῦ Ῥήγαν.

"Ὅθεν εἴσθε τῶν Ἑλλήνων
Κόκκαλα ἀνδρειωμένα
Πνεύματα ἐσκορπισμένα
Τώρα λάβετε πνοήν.
Στὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγός μου
Συναχθῆτε δια ὅμου
Τὴν Ἐπτάλοφον ζητεῖτε
Καὶ νικάτε πρὸ παντοῦ.

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶνε ὅτι ὁ Τερτσέτης καὶ ὁ Χιώτης, τόσοι κάτοχοι τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας, ἐνόμιζον ποιητὴν τῶν στίχων ἐκείνων τὸν συμπολίτην των Μαρτελάου καὶ οὐχὶ τὸν Ῥήγαν. Ἐνταῦθα ὅμως ὑπάρχει ἡ ἰδέα εἰς τινὰς, ὅτι ὁ Ῥήγαν τὸν Μαρτελάου ἀντέγραψεν. Ἄλλὰ ἀπατῶνται.

Ὁ θούριος τοῦ Ῥήγαν ἐποιήθη, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἰκεν τὸ 1796. Ὁ δὲ Μαρτελάος τὸν *Παιᾶνα* τοῦ ἔγραψε τὸ 1797. Ὁ θούριος τοῦ Ῥήγαν ἦτο

¹ Διηγ. Συμβ. Ἑλλην. Φυλῆς κτλ. σελ. ζ'.

² Ἱστορ. ἀπομνημ. τόμ. Γ'. σελ. 644.

³ «Ἀπαντα» Δ. Σολωμοῦ, σελ. λ'. Ἐν Ζακύνθῳ 1880.

⁴ Ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1881. Τὸ ποιημάτιον τιτλοφορεῖται ἕμμος εἰς τὴν περίφημον *Γαλλίαν*, τὸν ἀρχιστρατήγον *Βοναπαρτην* καὶ τὸν στρατηγὸν *Γεντίλην*. Συνίσταται δὲ ἐκ στροφῶν 38.

ἐδῶ γνωστός καὶ ἐψάλλετο ἅμα τῇ ἀφίξει τῶν Γάλλων, καὶ εἶχον μάλιστα φέρεῖ ἀντίγραφα πρὶν ἢ ἔλθωσιν οἱ Γάλλοι δημοκρατικοὶ εἰς τὴν Ζακύνθον. Ὁ Μαρτελάος λοιπὸν ἀντέγραψεν ἢ μᾶλλον ἐμιμήθη τὸν Ῥήγαν. Τὰ δύο ἐκεῖνα τετράστιχα ὁ Μαρτελάος ἔθεσεν εἰσέτι εἰς τὸν *Μασσαλιωτικὸν αὐτοῦ θούριον* ἄγνωστον μέχρι τοῦδε. Ἰδοῦ αὐτὸς:

Ἐμπρὸς παιδιὰ. Ἄς πολεμοῦμε !
Ὁ καιρὸς τῆς δόξας ἦλθε.
Ἄν τὸ Γένος ἀγαποῦμε.
Στὴ φωτιά, ἔμπρὸς, στὴ φωτιά.
Σταῖς Ἀθήνας, ἔμπρὸς, στὴ Πόλι.
Ἐμπρὸς παιδιὰ γνήσια Ἑλλήνων !
Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἔμπρὸς, κατ' ἐκείνων,
Ποῦ τὸ Γένος μας μισοῦν.

Τὰ ὄπλα ἄς λάβωμεν
Ἄγωμεν, πατριώταις, ἄγωμεν
Ἄς τρέξῃ καὶ ἄθρο αἶμα,
Γιὰ τὴ λευθεριά.

Ἐμπρὸς παιδιὰ τῆς πατρίδος !
Ἐνα Τοῦρκο νὰ μὴ ἀφήσουμε.
Νὰ σκοτώσουμε, νὰ σφάξουμε
Κὴ ὅποιο ἄλλο μᾶς μισεῖ.
Στὸ τουφεκί χωρὶς ὄθο.
Εἶν' ὁ Γάλλος στὰ Νησιά μας
Ἢ ἀγαπᾷ τὴ λευθεριά μας
Καὶ τυράντους κυνηγᾷ.
Τὰ ὄπλα ἄς λάβωμεν κτλ.

"Ὅπου φωλεύει ὁ Τοῦρκος
Ἄς διωχθῇ μετὰ τὴ φωτιά,
Διὰ νὰ λάμψῃ ἡ Ἐλευθερία
Κὴ ὁ σταυρὸς νὰ ὑψωθῇ.
Στὸ τουφεκί λοιπὸν οὐλο.
Παιδιὰ, γέροντες, παπᾶδες
Καὶ γυναῖκες. Οὐλο, οὐλο
Στὸ τουφεκί, με καρδιά !
Τὰ ὄπλα ἄς λάβωμεν κτλ.

"Ὅθεν εἴσθε τῶν Ἑλλήνων
Παλαιὰ ἀνδρειωμένα
Κόκκαλα ἐσκορπισμένα
Τώρα λάβετε πνοήν.
Σταῖς φωναῖς τῆς σάλπιγγός μου
Ἄχ τὸ μῆμα ἀναστηθῆτε
Καὶ τὸ Γένος μας νὰ ἰδῆτε
Εἰς τὴ πρώτην τοῦ τιμῆ.
Τὰ ὄπλα ἄς λάβωμεν κτλ.

Σηκωθῆτε, γὰρ νὰ ἰδῆτε
Πόσοι θάν' οἱ Λεωνίδαίς.
Σηκωθῆτε, νὰ χαρῆτε
Πῶς ἡ Ἑλλὰς θὰ ἔαναζῇ.
Σηκωθῆτε ! Καὶ θὰ ἰδῆτε
Πῶς ἀνδρείως πολεμοῦμε,
Πῶς ἐχθροὺς καταπατοῦμε
Πόσο μοιάζουμε με σᾶς !

Ὡς ὁ ἀναγνώστης βλέπει, ὁ μεστὸς φιλοπατρίος οὗτος μασσαλιωτικὸς θούριος δὲν εἶνε μίμησις τοῦ Rouget de l'Isle. Ὁ Μαρτελάος ἔλαβε τὴν ἔμπνευσιν, ἀναγινώσκων τὸν Ῥήγαν.

Εἰς τὸν θούριον τοῦτον ὑπάρχουσιν ἰδέαι καὶ στίχοι, εὐρισκόμενοι καὶ εἰς τὸν *Παιᾶνα* τοῦ Μαρτελάου, περὶ οὗ ἄνω ὠμιλήσαμεν. Ἰδοῦ :

Με πολλὰς ἔμτοχυσίαις
Τοὺς τυράντους κυνηγᾷ (στρ. 14)

καί :

"Οπου ἐφώλευεν ὁ λέων.
Ἀπεδιώχθη μὲ τὴν βία
Κ' ἔλαμψε ἢ Ἐλευθερία (στρ. 31)
Μὲ πανήγυρες πολλὰς.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιητὴς τῆς Ἐλευθερίας, ὁ Σολωμός, τὸν θούριον τοῦτον τοῦ Μαρτελάου ἐγνώριζε, καθότι ἐμιμήθη τὴν τελευταίαν στροφὴν, ὅτε ἔνθεον ἔψαλλον :

ὦ τριακῶσιοι! σκηθῶθε
Καὶ ξανάλθετε 'ς ἐμάς·
Τὰ παιδιὰ σας θέλ' ἰδῆτε
Πόσο μοιάζουσε μὲ ἄς.

Ἐκ ζακύνθου.

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

Η ΜΑΓΙΣΣΑ

Κατὰ τὸν ἦχον τῆς « Βαρκαρόλας ».

Ψηλὰ βουνὰ καὶ θάλασσαις
διαβάτης ταξειδεύει —
Ποῦ πάγει; Τί γυρεύει;
— ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
Ἐχάθ' ἢ ἀδελφοῦλα του,
τὴν ἔκλεψαν οἱ μάγοι,
γὰ νὰ τὴν εὕρῃ πάγει —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

Μικρὸ παιδί 'ξεκίνησε,
τὸν γέρασαν οἱ δρόμοι,
δὲν εὕρῃ ἀκόμη —
ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
Ταῖς χώραις θλαῖς γύρισε,
'ς τῆς γῆς τὴν ἄκρη φθάνει,
ἐκεῖ τὸν δρόμο χάνει —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

Ἐκεῖ τραγοῦδ' ἄκουσε,
πουλὶ 'σὰν νὰ τὸ στέλλῃ,
'σὰν νὰ τὸ λέν' ἀγγέλοι —
ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
Πρὶν ἢ τὸ 'νοιῶσ' ἐλκύστηκε,
πρὶν τὸ σκεφθῆ παγαίνει,
'σ ἓνα παλάτι μβαίνει —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

« Ἐμὲ μ' ἐκάμαν μάγισσα.
Τί θὲς ἐσύ, διαβάτη,
'ς τ' ὄρατ' ἔμου παλάτι; »
« ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
— Κυρά, τὸν δρόμο μ' ἔχασα,
κ' ἐμῆμα, τὸ ξενάκι,
ν' ἀναπαυθῶ λιγάκι —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ! »

Τὰ μάτια τῆς χαροῦμενα
ἀστράψαν 'σὰν ἀστέρια,
κ' ἐπρόβαλε τὰ χέρια —
ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
Ἐλύγισε τὸ σῶμά τῆς
καὶ πέσαν τὰ ξανθὰ τῆς,
τὰ μακρὰ μαλλιά τῆς —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

Κε' ἀρχίησε 'ς τὴν ἄρπα τῆς
νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ κρούῃ.
Ὁ νῖος ποῦ τὴν ἀκούει —
ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
'σὰν οὐρανὸ τὸ πνεῦμά του,
'σὰν γῆ τὴ σάρκα 'νοιώθη,
'ως ποῦ ἐμαρμαρῶθη —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 864.

Ἡ ψάλτρα ἢ μαργιόλισσα,
'ς τὴν πλάτη του θαρριέται,
λυγὰ κ' ἀφογκριέται —
ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
Ἄπ' ἔξω κρύος, μάρμαρο.
Σ τὸ μάρμαρο 'πὸ κάτω
ζεστή βαρὰ ἢ καρδιά του —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

« Πολλοὺς διαβάτας 'πλάνεψα
κ' ἐπῆρα 'ς τὴν σκληθιά μου
μὲ τὸ τραγοῦδμά μου —
ὦτιμένανε, ὦτιμένανε!
Αὐτὸν δὲν τὸν ἐπρόσμενα
'ς τὴν ἄκρη 'δῶ τοῦ κόσμου:
Αὐτὸς εἶν' ἀδερφός μου —
ὦτιμένανε, ὦτιμέ!

(Ἐκ τῶν « Ἀποθῶν Ἀσρῶν. »)

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἔχει υἷον κατὰ πάντα ἄξιον
ἑαυτοῦ, ὃν κατώρθωσε νὰ ἀρραβωνίσῃ· ἀλλ' ὁ
νεανίας τρέμει καὶ εἰς μόνην τὴν ἰδέαν τοῦ γάμου.

— Ἀνόητε, τοῦ λέγει ὁ πατήρ, κ' ἐγὼ δὲν
πανδρεύθηκα; ἔ, τί ἔπαθα;

— Naί, μὰ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο πρᾶγμα μὲ τὸ
γάμο τὸ 'δικό σου! Ἐσὺ ἐπῆρες τὴν μητέρα, ἐνῷ
ἐγὼ θὰ παντρευθῶ γυναῖκα ποῦ μοῦ εἶνε ὄλος
διοῦλου ξένη!

— Ἀχ, κερά Κώσταινα, δὲ ξέρεις τί κακὸ
μοῦ συνέθηκε χθές! Πέρε' ὁ Νίκος μου ἀπὸ τὴν
σκάλα κάτω καὶ χτυπάει τὸ κεφάλι του ἀπάνω
'σὲ μιὰ γλάστρα

— Χριστὸς καὶ Παναγία!

— Αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, μὰ ποῦ μοῦ 'σπασε
τὴ γλάστρα!

Ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ κ. Σ* θέλων νὰ βλέπῃ καλὰ
τὴν παράστασιν ἐγείρεται τῆς θέσεώς του καὶ μέ-
νει ὄρθιος. Ὁ ὄπισθεν αὐτοῦ καθήμενος, οὐτινος
ἀπέκρυψε τὴν θέαν, τὸν παρακαλεῖ νὰ καθήσῃ:

— Καθίστε, παρακαλῶ, Κύριε. . . .

— ὦ! εὐχαριστῶ, ἀποκρίνεται ὁ Σ*, δὲν κου-
ράζομαι καθόλου.

Ἡ αἰδὼς εἶνε ἡ γενναιοῦτης τῆς γυναϊκὸς.

Ἡ γυνὴ ἦτις ἀγαπᾷ τὴν πενθερὰν τῆς λατρεῖται
τὸν σύζυγόν τῆς.

Τέσσαρα πράγματα πρέπει νὰ ζητῶμεν ἀπὸ
τὴν γυναῖκα:

Νὰ ἔχῃ τὴν ἀρετὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς·

Τὴν σεμνότητα ἐπὶ τοῦ μετώπου·

Τὴν γλυκύτητα ἐπὶ τῶν χειρῶν·

Τὴν ἐργασίαν εἰς τὰς χεῖρας.